

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет

Кафедра обліку і оподаткування та маркетингу

МАГІСТЕРСЬКА ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему:

ОБЛІК ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ДЕРЖАВНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Виконала

студентка II курсу

групи ОО – 2м

освітнього ступеня «Магістр»

спеціальності 071

«Облік і оподаткування» _____

Штаєр Марина Михайлівна

Науковий керівник

к.е.н., доц. _____

Пігош Василь Августинович

Робота допускається до захисту:

Завідувач кафедру обліку

і оподаткування та маркетингу

д.е.н., професор _____

Реслер М.В.

Мукачево – 2019

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІКО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ДЕРЖАВНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	9
1.1. Особливості діяльності державних вищих навчальних закладів як суб'єктів господарювання	9
1.2. Теоретичні основи фінансової стійкості державних вищих навчальних закладів	17
1.3. Фактори забезпечення фінансової стійкості державних вищих навчальних закладів	25
Висновки до розділу 1.....	33
РОЗДІЛ 2. ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ДЕРЖАВНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ.....	34
2.1. Організаційні положення обліку фінансової стійкості державних вищих навчальних закладів	34
2.2. Формування облікового забезпечення фінансової стійкості вищих навчальних закладів	44
2.3. Управлінський облік у забезпеченні фінансової стійкості вищих навчальних закладів	51
Висновки до розділу 2.....	60
РОЗДІЛ 3. АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ДЕРЖАВНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	62
3.1. Теоретичні положення аналізу показників фінансової стійкості вищих навчальних закладів	62
3.2. Оцінка фінансової стійкості державних вищих навчальних закладів у 2014 – 2018 роках	80
Висновки до розділу 3.....	89
ВИСНОВКИ.....	90
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	92
ДОДАТКИ	103

ВСТУП

Актуальність теми. Необхідність розв'язання проблем, які пов'язані з фінансовим забезпеченням розвитку вищої освіти, потребує запровадження нових підходів до залучення фінансових ресурсів ДВНЗ, збільшення обсягів власних надходжень. ДВНЗ, забезпечення автономії в питаннях формування та розподілу фінансових ресурсів. Спроможність навчальних закладів успішно функціонувати, вчасно і в повному обсязі реалізовувати всі заплановані ними заходи визначає їхню фінансову стійкість (далі – ФС), що дає можливість вільно маневрувати коштами відповідно до змін пріоритетності напрямів статутної діяльності. За умови залежності ДВНЗ від асигнувань з Державного та/або місцевих бюджетів (що лише частково забезпечують їхню діяльність) постає проблема створення якісного та інформативного обліково-аналітичного забезпечення ФС таких закладів.

Дослідженнями організаційно-фінансових аспектів діяльності бюджетних установ України (в тому числі ДВНЗ), особливостей обліку й аналізу результатів їхньої діяльності займалися багато науковців, зокрема: В. Александров, Й. Бескид, Т. Боголіб, П. Германчук, Л. Гуцайлюк, М. Згуровський, Л. Кіндрацька, В. Куценко, С. Левицька, Л. Ловінська, М. Матвіїв, С. Свірко, І. Стефанюк, В. Студінський, Н. Сушко, О. Устенко, Ф. Ярошенко. Серед західних економістів, які досліджували питання теорії та практики господарської діяльності ДВНЗ та фінансового забезпечення вищої освіти, слід виділити праці Б. Джоунстона, П. Друкера, Н. Маркуччі.

Водночас питання удосконалення обліку та аналізу фінансової стійкості ДВНЗ для підвищення ефективності прийняття управлінських рішень щодо використання фінансових ресурсів та оптимізації джерел їх залучення недостатньо вивченні на сучасному етапі розвитку України, що підтверджує актуальність, вибір теми й цільове спрямування дипломної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дипломна робота виконана у відповідності до плану науково-дослідної роботи кафедри

обліку і оподаткування та маркетингу “Сучасні тенденції обліково-аналітичного процесу в управлінні підприємницькою діяльністю” (державний реєстраційний номер 0116U004820). У межах теми автором проведені дослідження, пов’язані з розробкою теоретичних положень та рекомендацій з удосконалення обліку та аналізу фінансової стійкості ДВНЗ з метою підвищення ефективності управлінських рішень навчальних закладів у сучасних умовах розвитку національної економіки.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є розроблення теоретичних положень, методичних підходів та практичних рекомендацій щодо обліку та аналізу фінансової стійкості ДВНЗ для підвищення ефективності управлінських рішень вказаних суб’єктів господарювання.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення таких завдань:

- на підставі дослідження особливостей економіко-правового регулювання діяльності ДВНЗ в Україні через вивчення сучасної структури вищої освіти та здійснення аналізу її фінансового забезпечення уточнити сутність ФС вказаних суб’єктів господарювання та виокремити фактори її забезпечення;
- дослідити теоретичні основи та фактори забезпечення фінансової стійкості державних вищих навчальних закладів;
- сформулювати поняття облікового забезпечення фінансової стійкості ДВНЗ з метою опрацювання його методичних та організаційних положень;
- удосконалити організаційно-методичні положення обліку доходів та витрат ДВНЗ як основних складових облікового забезпечення ФС вказаних суб’єктів господарювання;
- визначити організаційні та методичні особливості впровадження управлінського обліку за центрами відповідальності для забезпечення фінансової стійкості ДВНЗ;
- визначити тип фінансової стійкості ДВНЗ за абсолютними та відносними показниками з урахуванням особливостей їхньої діяльності як суб’єктів господарювання державного сектору;

- провести оцінку фінансової стійкості ДВНЗ.

Об'єктом дослідження є фінансова стійкість вищих навчальних закладів державної власності, зокрема Мукачівський державний університет.

Предмет дослідження – сукупність теоретико-методичних та організаційно-практичних підходів до обліково-аналітичного забезпечення фінансової стійкості вищих навчальних закладів державної та комунальної власності.

Методи дослідження. Для досягнення мети, поставленої в роботі, використано загальнонаукові та спеціальні методи, що базуються на системному вивченні економічних явищ, а саме: комплексного аналізу, наукового узагальнення, метод порівняльного аналізу та метод аналогій – у процесі дослідження праць вітчизняних і зарубіжних вчених щодо сутності основних понять; методи узагальнення теоретичного й практичного матеріалу, аналізу бухгалтерських рахунків, вибірки – для вирішення завдань відображення асигнувань бюджетів, доходів (власних надходжень), видатків (витрат), фінансових результатів діяльності ДВНЗ на рахунках бухгалтерського обліку та у звітних формах; методи узагальнення теоретичного та практичного матеріалу, наукової абстракції, індукції та дедукції, аналізу та синтезу – при виборі та обґрунтуванні рекомендацій щодо обліково-аналітичного забезпечення фінансової стійкості ДВНЗ.

Інформаційною базою роботи є наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, офіційні статистичні дані, нормативно-законодавчі акти, методичні матеріали міністерств та відомств, матеріали науково-практичних конференцій, семінарів, періодична література, ресурси Інтернету, фінансова звітність ДВНЗ.

Наукова новизна одержаних результатів. Основні результати, які визначають наукову новизну дипломної роботи, полягають у такому:

удосконалено:

- організаційні положення бухгалтерського обліку доходів та витрат ДВНЗ через деталізацію аналітичного та управлінського обліку доходів, видатків (витрат, затрат) ;

– механізм визначення типу фінансової стійкості ДВНЗ за абсолютними та відносними показниками на основі обрання коефіцієнтів, що характеризують певні особливості діяльності конкретного ДВНЗ. Це забезпечило можливість отримання більш достовірної інформації щодо рівня фінансової стійкості навчального закладу порівняно з існуючими сучасними методиками, які дублюють алгоритм визначення типу фінансової стійкості для суб'єктів підприємницької діяльності;

набули подальшого розвитку:

– трактування сутності облікового забезпечення фінансової стійкості ДВНЗ шляхом визначення його як процесу реєстрації з достатнім рівнем аналітики обліку операцій, що формують доходи, видатки (витрати), фінансові результати діяльності навчальних закладів з метою одержання оперативної, об'єктивної та аналітичної інформації за операціями, які формують достатній рівень фінансової стійкості у поточному періоді й на перспективу;

– методологічні положення та методичні підходи до обліку доходів та витрат ДВНЗ через умотивування уніфікації методів бухгалтерського обліку доходів та витрат (методу нарахування та касового методу) відповідно до НП(С)БОДС, а також виокремлення аналітичних субрахунків 7111 та 8111 згідно з Планом рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі. Це уможливило підвищення аналітичності обліку за вказаними об'єктами та визначення найбільш доходних та витратних напрямів діяльності ДВНЗ;

– організаційні та методичні підходи управлінського обліку в забезпеченні фінансової стійкості ДВНЗ через розробку форм бюджетів кафедри ДВНЗ на рік, що надало можливість керівництву ДВНЗ контролювати результативність діяльності структурних підрозділів та визначати рівень їхнього впливу на ФС навчального закладу загалом;

– теоретичні засади аналізу господарської діяльності бюджетних установ через уточнення сутності фінансової стійкості ДВНЗ як стану фінансових ресурсів, а також виокремлення факторів впливу на фінансову стійкість ДВНЗ та умов, які її визначають, що дало можливість сформулювати сутність, визначити

основну мету та ключові завдання обліково-аналітичного забезпечення досліджуваної категорії.

Практичне значення одержаних результатів. Результати, що полягають у розробці рекомендацій і пропозицій спрямованих на удосконалення теоретичних, методичних та організаційних положень обліку та аналізу фінансової стійкості бюджетних установ, зокрема вищих навчальних закладів, вдосконалення наявних систем організації обліку та аналізу її базових складових, підвищення рівня достовірності й ефективності економічної інформації за результатами обліку та аналізу доходів, витрат (витрат, затрат) і фінансових результатів ДВНЗ.

Висновки та рекомендації отримані в ході проведеного дослідження апробовано та впроваджено в практичну діяльність Мукачівського державного університету (довідка від 21 листопада 2019 року № 2357).

Апробація результатів дипломної роботи. Основні результати, висновки та пропозиції проведеного дослідження знайшли відображення у наукових працях, опублікованих у наукових виданнях, презентовано та обговорено на VI та VII Міжнародних науково-практичних інтернет-конференціях “Актуальні проблеми обліково-аналітичного процесу в управлінні підприємницькою діяльністю” (м.Мукачево, 2018 р.; 2019 р.).

Публікації. Основні положення дипломної роботи відображені у двох наукових працях загальним обсягом 0,5 друкованих аркушів.

Структура і обсяг роботи. Дипломна робота містить вступ, три розділи, висновки та пропозиції, список використаних джерел. Загальний обсяг дипломної роботи містить 91 сторінку, у тому числі 21 таблиця, 6 рисунків та 8 додатків. Список використаних джерел становить 111 найменувань.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі проведено теоретичні узагальнення та запропоновано практичні рекомендації щодо обліку та аналізу фінансової стійкості ДВНЗ бюджетних установ, зокрема вищих навчальних закладів державного сектору. Основні висновки та результати, отримані у процесі проведеного дослідження, полягають у такому:

1. На основі здійснених узагальнень та оцінки сучасного стану та тенденцій фінансового забезпечення вищої освіти України автором розкрито особливості економіко-правового регулювання діяльності ДВНЗ, уточнено сутність, виокремлено види та фактори впливу на ФС навчальних закладів як суб'єктів господарювання державного сектору національної економіки. Під фінансовою стійкістю ДВНЗ пропонується розуміти стан фінансових ресурсів, що забезпечує виконання навчальними закладами завдань якісної організації навчально-наукової діяльності та формування професійної конкурентоздатності випускників на основі повного та своєчасного фінансового забезпечення цільовими коштами попередньо затверджених видатків (витрат).

2. Вивчено умови організаційного забезпечення фінансової стійкості ДВНЗ, розглянуто основні її типи, специфіку формування за різних джерел фінансового забезпечення. Це дало можливість виявити та обґрунтувати необхідність подальшого розвитку обліку та аналізу господарської діяльності ДВНЗ з метою забезпечення їхньої фінансової стійкості.

3. На підставі проведеного дослідження та сформованих теоретичних положень фінансової стійкості ДВНЗ в роботі набуло подальшого розвитку трактування сутності облікового забезпечення фінансової стійкості ДВНЗ шляхом визначення його як процесу реєстрації з достатнім рівнем аналітики обліку операцій, що формують доходи, видатки (витрати), фінансові результати діяльності навчальних закладів, впливаючи на результативність використання отриманих цільових коштів з метою одержання оперативної, об'єктивної та

аналітичної інформації за операціями, які формують достатній рівень ФС, у поточному періоді й на перспективу.

4. Для поліпшення ФС навчальних закладів удосконалено методичні підходи до аналітичного обліку доходів, видатків (витрат) через виокремлення відповідних субрахунків за рахунками 7111 та 8111 відповідно за Планом рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, що уможливило визначення найбільш доходних та витратних напрямів діяльності ДВНЗ.

5. Розглянуто сучасне бачення функціональної ролі та виокремлено завдання управлінського обліку в забезпеченні фінансової стійкості ДВНЗ як комплексної підсистеми планування, обліку і звітності, контролю та аналізу, яка є значущою інформаційною базою ефективного управління державними ресурсами. Виділено центри відповідальності ДВНЗ за видами їхньої діяльності, запропоновано форми бюджетів кафедр та факультетів навчальних закладів. Це надало можливість керівництву ДВНЗ контролювати результативність діяльності кожного структурного підрозділу та визначати рівень їхнього впливу на ФС навчального закладу загалом.

7. В ході дослідження узагальнено теоретичні положення аналізу показників фінансової стійкості ДВНЗ, що дало можливість визначити сутність аналітичного забезпечення фінансової стійкості ДВНЗ як процесу вивчення даних фінансової звітності установ. Автором визначено тип фінансової стійкості ДВНЗ за абсолютними та відносними показниками на основі обрання коефіцієнтів, що характеризують певні особливості діяльності конкретного ДВНЗ, реалізація якого забезпечує можливість отримання більш достовірної інформації щодо рівня ФС навчальних закладів.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>